

7/12

Et program

I

Etterhvert som krigen har utviklet seg har man fra de forskjellige krigførende lands side løftet litt på sløret med hensyn til deres planer for den verden som skal oppstå etter krigens slutt. Fra tysk side har planene den hele tid vært klare. Tysklands krigsmål har vært et samlet Europa bygget opp av selvstendige nasjoner, et Europa hvor hvert folk bringer med det beste det i kraft av sin egenart kan utvikle på det kulturelle område, et Europa hvor det hersker en felles økonomisk ordning og hvor de militære spørsmål som gjelder forsvaret av den gamle verden og dens kultur også er forutsatt løst på et felles grunnlag. Dette er den nye tids måte å se samkvemet mellom folkene og statene på. Målet er et homogen^t statsforbund hvor rase- og interessebeslektede folk finner sin plass. Dette har kanskje vært fremmede toner for det store flertall blant Europas folk som har vært dypt forankret i det gamle liberal-demokratiske syn på verdensordningen, og det har da også vist seg vanskelig under krigen å danne et fulltonende orkester med disse nye toner. Istedet har vi sett i de siste måneder hvordan en rekke stater i Europa som i krigens første år var under tysk kontroll, takket være de enkelte folks manglende forståelse eller vilje til å forstå, er glidd tilbake under engelsk innflytelse eller har skilt seg ut fra sitt våpenbrorskap med Tyskland for å tilskynde den verdensordning som vestmaktene har lokket dem med. Fra engelsk-amerikansk side har man nemlig også operert med planer for etterkrigstiden. Disse planer tar sitt utgangspunkt i den gamle demokratiske frase om de små nasjoners egen bestemmelsesrett og gjeninnførelse av de demokratiske prinsipper som fra dette hold har vært så forhebliget. No har de forskjellige europeiske land etter tur fått føle hva denne "befrielse" fra tysk hegemoni og tilbakeføringen til de gamle demokratiske former betyr i praksis. I og for seg er det å undres over at de små nasjoner ikke for lengst ~~har~~ har fått nok av den engelske beskyttelsespolitikk, ~~men~~ i dag har ihvertfall enkelte folk bittert fått føle hvilke realiteter som har ligget bak løftene fra vestmaktene og deres framtidsplaner.

De enkelte exil-regjeringer som har holdt til huse i London under denne krigen, har - etterhvert som de trodde krigen nærmet seg en for dem seierrik slutt, på samme måte som de forskjellige motstandsgrupper her på heimefronten, - kommet i stadig større uoverensstemmelse til den engelske og amerikanske regjering. Forholdene i Polen skulde vel være ^{nok} bevis for dette. Men det kan heller ikke skade å minnes forræderen Badoglio's skjebne, der han - etter i tillit til de alliertes løfter hadde overgitt Italia til dem - selv ble skjøvet tilside og Italia ble prisgitt det politiske kaos som gjør at det italienske folk idag står ansikt til ansikt med bolsjevismen. Forholdene i Frankrike og Belgia ^{er} vel også av den art at ~~det franske og det belgiske folk~~ i stadig større utstrekning tenker tilbake på de muligheter som var stillet dem i utsikt i et av Tyskland nyordnet Europa og beklager den utvikling forholdene i deres land har tatt etter "befrielsen".

Forsåvidt skulde man tro at eksemplene fra disse land skulde være tilstrekkelig skremmende overfor vårt norske folk, slik at de hadde mistet troen på vestmaktenes løfter og innrettet sin holdning deretter. Fra sovjet-russisk side har man under denne krigen i størst mulig utstrekning tidt stille med hensyn til sine framtidsplaner. Stalin har foretrukket å la våpnene tale, men desto sterkere har vi også fått et inntrykk av at hans planer ikke avviker det minste fra Lenins tanke om verdensrevolusjon og proletariatets verdensherredømme. Den norske exil-regjering i London har ikke villet være snauere enn sine store læremestre i verdenskapitalismens og jødedommens høyborg, men er framkommet med planer for Norges gjenreising og nyordning etter gjenerobringen.

Det er kommet oss i hende et 15-sidig ^{skrift} utkast som stammer fra regjeringsskretser i London der man spesielt drøfter norsk arbeidsliv etter gjenerobringen. Det er interessant å granske dette utkast da det gir oss et inntrykk av hvor langt man der borte er kommet etter 4 års studier av forholdene i Europa med hensyn til de prinsipper og retningslinjer vårt land må styres etter for å kunne hevde seg i det Europa som de allierte mener skal framstå etter denne krigen. Utkastet begynner med et avsnitt som heter "Før og etter 9. april 1940". Utkastet forutsetter at den enighet som man påstår er opprettet på heimefronten overfor den felles fiende - nasjonal-

sosialismen - også skal vedvare etter gjenerobringen. Hvor langt denne enighet strekker seg idag, forsøkte jeg å gi et bilde av i min forrige kronikk hvorav framgikk at forholdene her etter en eventuell "befrielse" vilde være minst like så kaotiske som i Italia og Frankrike. Regjeringen i London har da også en tvil med hensyn til dette samhold som kommer tilsyne i følgende setning i utkastet: "Er det nye samhold tross alt bare noe forbigående uten grunnlag i virkeligheten når den felles ytre fare er over? Vil gjenopprettelsen av fredelige forhold også bety at gamle særinteresser og motsetninger skal gjenoppstå?" Før selve planene framlegges forutskilker regjeringen den bemerkning at det er vanskelig å tenke seg at tilstanden før 9. april skal kunne gjenopprettes helt, idet - som det heter - "ingen vil etter denne krigen se på samfunnsoppgavene på samme måte som før". Exil-regjeringen mener seg berettiget til å hevde det rette syn på samfunnsoppgavene idet - som det videre heter i utkastet - "vi som er utenfor Norge og som har en større frihet til felles drøftelse og arbeid og en bedre kontakt med de planer for framtiden som nå blir lagt i de ledende allierte land, har et særlig ansvar for at disse spørsmål blir stillet i tide." Hvorvidt heimefronten har den samme oppfatning av denne exilregjeringens privilegerte stilling, vil framgå av følgende uttalelse fra et illegalt skrift

"Et nødvendig oppgjør" i august 1943: "Hjemmefronten har vært henvist til seg selv i de over fire år regjeringen har tilbragt mere enn 1000 km. fjernt fra Norge. Og under langt lysere og lettere vilkår enn folket i hjemlandet. Kontakten med norske styremakter har i disse harde kampår vært mere enn mangelfull. Regjeringen er blitt stående fremmed overfor de mange vanskelige situasjoner og store problemer som har krevet sin løsning. Disse løsninger har hjemmefrontens ledelse til de forskjellige tider selv måttet finne, og ikke sjelden under negativ kritikk fra den norske administrasjons side. Både regjeringen og hjemmefronten gjør rett i å se i øinene at vi på mange måter kommer til å møtes som fremmede for hverandre."

Men tilbake til utkastet. Det første avsnittet etter innledningen handler om FORSVARET OG FRIGJØRELSEN. Her heter det bl.a.: "For å rydde av vegen de misforståelser som framleis står igjen, vil det sikkert også i framtiden være plass for meningsutvekslinger om det som førte fram til 9. april. Vender vi oss til oppgavene idag og tiden framover, så skulde det ikke være

en mening: utbyggingen av vår militære forsvarsmakt er vår første oppgave om det skal lykkes oss å frigjøre landet og sikre den nye fred." Hermed er faktisk innrømmet fra exil-regjeringens side at forsømmelsen av vårt militære forsvar var årsaken til 9. april. Vi konstaterer dette med en viss tilfredshet fordi det som bekjent i tiden før 9. april utrettelig ble hevdet av Nasjonal Samling at forsømmelsen av vårt militære forsvar uvegerlig vilde medføre at vi ble trukket inn i storkrigen. Videre at Nasjonal Samling, da ^{9. april} ~~krigen~~ kom, tok konsekvensen av at vi manglet et militært forsvar og innrettet seg deretter ved å forsøke å redde landet fra krigen. Det heter videre i forslaget: "De demokratiske idéene som vi fører denne krigen for, må komme til uttrykk i den måten de militære styrker blir rekruttert på i befalets heimevern. Sivile forsvarstiltak og enhetlige idrettsbevegelser må gjøre hele den kampdyktige del av befolkningen beredt til å gjøre sin innsats."

Jeg må igjen konstatere en smule etterpåklokskap hos herrene i London. Den gang sivile forsvars-~~organisasjoner~~ før krigen oppsto her i landet, ble de motarbeidet fra det samme hold som regjeringsmedlemmene i London idag representerer med den begrunnelse at dette var tiltak i fascistisk retning. Likeledes hevdet man i de kretser nødvendigheten av en klassebetont idrettsbevegelse som hadde til formål å skape et vern, ikke om landet, men om klassen hvis dens videre kamp for makten skulde trues. Men vi konstaterer iallfall idag full enighet mellom exil-regjeringen og Nasjonal Samling på dette punkt. I 2. hovedavsnitt av forslaget omtales mulighetene for full BE-SKJEFTIGELSE etter krigen under parolen "Aldri mere arbeidsføre uten arbeid." Jeg henviser i den forbindelse til Nasjonal Samlings program, punkt 12, hvor det under behandlingen av forsorgsordningen heter "Arbeidsføre skal ikke ha bidrag, men skaffes arbeid." Det er altså framleis full overensstemmelse mellom Nasjonal Samling og Nygaardsvolds forslagstillere. Forslagstillerne konstaterer at det allerede før krigen var "en voksende reaksjon mot det opprørende i dette forhold at folk gikk ledige samtidig som viktige oppgaver lå uløste." Når uviljen ikke ga seg sterkere utslag, så skyldes det den uklare forestilling om at oppgavene var overveldende og uløselige under de rådende forhold. Denne psykologiske skranken er nå bruddt. Erfaringen under krigen i alle land har bekreftet at det nå er mulig for staten å

sette folk i arbeid. Idag er det mangelen på arbeidskraft som er det viktigste problem i alle land. Jeg vil hermed minne om den ^{lønning} ~~tidligere~~ som exil-regjeringens disipler ~~hevdet for~~ arbeidsledighetsproblemet. De gikk den gang ut på å begrense barnefødslene ved de bekjente Evangske metoder, slik at befolkningstallet i landet skulde ^{kunne reguleres} ~~rette seg~~ etter mulighetene for sysselsetting. Allerede den gang hevdet som bekjent vi i Nasjonal Samling at det var en feilaktig veg å gå, idet oppgaven måtte være å frigjøre seg fra gulletts bindende makt over arbeidslivet og søke full utnyttelse av vårt lands muligheter for derigjennom å skaffe full beskjeftigelse for landets arbeidskraft. Det er med tilfredshet vi dermed konstaterer at de Evangske ~~metoder~~ no er forlatt og at man også på dette punkt er kommet fram til samme syn som Nasjonal Samling hadde for 14 år siden. I avsnittet om FULL BESKJEFTIGELSE er det forøvrig en interessant bemerkning i forbindelse med det tidspunkt da Norge igjen er fritt. Det står nemlig ordrett: "Byer, bondegårder og fabrikker vil være ødelagt." Det turde være en gunstig opplysning for enkelte mennesker her heime som har den ønskedrøm at okkupasjonsmakten frivillig skal forlate landet vårt uten at krigerske handlinger utspilles. Det må være interessant for disse mennesker å vite at den regjering som de hylder i London ikke er av samme oppfatning, men bygger sine planer på gjenreisningen av Norges arbeidsliv på den kjensgjerning at byer, bondegårder og fabrikker vil være ødelagt etter "befrielsen", og dette kan neppe skje uten krigerske handlinger. I forbindelse med problemet FULL BESKJEFTIGELSE drøfter man også formene for statens kontroll. Dette er nytt og ikke i samsvar med de tidligere demokratiske prinsipper. Før var det utenkelig at de enkelte individer i samfunnet ved valg av yrke eller ved igangsettelse av arbeidstiltak, skulde rette seg etter statens behov. "Fri konkurranse" var parolen. No vil Nygaardsvold & Co. innføre statens kontroll. Jeg kan fortsatt ikke undgå å måtte henvise til Nasjonal Samlings program, punkt 9 og 12, hvor de samme problemer behandles på en gjennomført klar måte. Det neste punkt i utkastet behandler FORSYNINGSPROBLEMET og GJENOPPBYGGINGEN. Helt dette avsnittet er temmelig uklart og uten noen fast linje, men man konstaterer iallfall at det må et samarbeid til mellom alle interesser

for å løse problemet gjenoppbygging og at avgjørelsen må treffes av en sentral instans på grunnlag av inngående drøftelser og planleggelser. Vi kan glede exil-regjeringen med at de ved heimkomsten til Norge vil finne fullt ferdige planer for gjenoppbyggingen av vårt land, ja, de vil sogar med forundring kunne konstatere at meget alt er gjennomført. Når det gjelder forsyningene er det også en bemerkning i utkastet som ^{vil} vekke forundring på enkelte hold. Det står nemlig: "En må forutsette at tilgangen på forsyninger i tiden etter nazismens sammenbrudd i Europa ikke vil være tilstrekkelig til å dekke alle de behov som vil melde seg." Her må det være noe som ikke stemmer. Vi har da vittevis hørt at det skulde ligge hundrevis av skip ferdig i engelske og amerikanske havner for å forsyne Europa i det øyeblikk "befrielsen" var et faktum. Kanskje vi allikevel må undvære kaffen og whiskyen til jul, og kanskje det allikevel hadde vært lurt å sikre seg de varer som de noverende norske myndigheter har sikret for befolkningen. Det er vel mulig at disse forsyningskipene har fått anvendelse andre steder. Det er vanskelig å si hvor. De land som hittil er "befrikk" i Europa, har nemlig ikke fått se noe særlig til dem.

I avsnittet om DET INTERNASJONALE SAMARBEID heter det som parole: "Nasjonal innsats i det internasjonale samarbeid for fred og fremgang for alle folk." Vi i Nasjonal Samling stiller ikke et krav. Vi har fobteløbig villet innkrenke vår nasjonale innsats til å gjelde det internasjonale samarbeid mellom rase- og interessebeslektede folk. Nygårdsvolds-tilikken går altså lenger og tar gjerne med både skjevayde og svartinger i sitt arbeid for fred og fremgang. Et ledd i dette arbeid er vel Nygårdsvolds beslutning om at den norske handelsflåten også etter "befrielsen" fortsatt skal seile i fremmed tjeneste og ~~og delta i krigen mot Japan sammen med kanadiere, russere, mongoler og kinesere.~~

Forøvrig heter det som et prinsipp for det internasjonale samarbeid at ethvert land må være villig til å ta konsekvensen av det vidtgående internasjonale samarbeidsprogram som Atlanterhavsdeklarasjonen har trukket opp, og interessere seg for det. Det er vel mulig at både Italia, Romania og Bulgaria har støttet seg til Atlanterhavsdeklarasjonen da de inntok sin forandrede holdning overfor Tyskland. Et annet spørsmål er om Atlanter-

havsokkupasjonen har kunnet gjøres effektivt for disse lands vedkommende. Såvidt vi har kunnet følge utviklingen er det bolsjevismen som har gått til full utnyttelse av de nevnte lands uten å bry seg om nettet ute på Atlanterhavet, men så deltok jo heller ikke Stalin i Samlingsprogrammet. ~~han var oppført med et bilde i innsettet på de fire første plakatene i baradset.~~

Når det gjelder arbeidets stilling i det nye Norge, så heter det i Nasjonal Samlings program. punkt 8: "Rett og plikt til arbeid for enhver". I exil-regjeringens forslag heter det: i samme forbindelse: "Rett til arbeid" - punktum. "Plikt til arbeid" - punktum. *Heller ikke her kan det være noen vesensforskjell! Det heter videre fra London: "Fra forsorg til arbeid og trygd".

I Nasjonal Samlings program punkt 12 heter det: "Arbeidsføre skal ikke ha bidrag, men skaffes arbeid". Fra London heter det videre: "Fra arbeidets rett til arbeidets fred." Nasjonal Samlings program punkt 11 antyder det samme prinsipp: "Lockout og streik forbys. En arbeidets lov fastsetter arbeidernes og lønsmottakernes rettigheter og plikter." Det heter også fra London når vi snakker om en arbeidets lov at "arbeidernes rett til arbeid lovfestes som en juridisk rett." I Nasjonal Samlings program punkt 7 heter det: "Frivillig arbeidstjeneste innføres for all frisk ungdom". Exil-regjeringen sløyfer det med frivilligheten som også Nasjonal Samling ~~har gjort etter den kom til makten~~, og sier ordrett:

"Arbeidstjeneste innføres for all ungdom, både gutter og jenter." Videre lyder resten fra London: "Yrkesopplæring organiseres under en sentrallidelse med sikte på å utnytte folkets arbeidskraft best mulig og å sikre den best mulige rekruttering til de høyere stillinger." For dem som har fulgt med i avisene den senere tid vil man ha sett at den nasjonale regjering i Norge i vår opprettet et statens institutt for yrkesrettledning og at en rekke yrkesopplæringskurs siden den tid har vært i gang.

For ytterligere å bestyrke det allerede ~~tidligere~~ nevnte punkt 12 i Nasjonal Samlings program om "at arbeidsføre ikke skal ha bidrag, men skaffes arbeid", fastslår regjeringen i London følgende: "Trygdeordningen må utbygges slik at alle ikke-arbeidsføre og uforsørgede blir tatt hånd om og slik at forsorgsvesenet i den gamle form kan ^{oppheves} ~~innføres~~."

Det blir snart trettende og kjedelig og fortsette parallellføringen lenger, men vi er forløbvis ikke kommet lenger enn ~~til side 12~~ ^{halvveis} i Londonforslaget, så vi kan like godt fortsette, ~~en søndag~~ ^{Og det skal jeg gjøre neste torsdag.}